

EELHINNANG

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju olulisuse eelhindang on antud lähtudes keskkonnaministri 16.08.2017 määrusest nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“:

1. Kavandatav tegevus

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on endise Kallaste sadama (edaspidi *sadam*) rekonstrueerimine, mille käigus on ette nähtud süvendada sadama akvatoorium ja sissesõidukanal sügavuseni -1.50, mahus kuni 6000 m³. Süvendamine toimub ujuvekskavaatoriga Watermaster ja sadamabasseini osas roomikekskavaatoriga. Ehitatakse lainemurdjad maksimaalse kõrgusarvuga +1.50 ja kaldega 1:2. Kasutatakse looduslikke materjale: raudkivid, paerähk, paekillustik, jäme kruus. Lainemurdja ehitamise käigus uputatakse veekogusse tahkeid aineid kokku mahus kuni 9500 m³.

Sadamat kasutavad peamiselt kohalikud elanikud ja kalurid oma paatide hoidmiseks. Sadama kasutust segab lainemurdjate puudumine, mistõttu sadam on avatud avamere tormidele ja sadama akvatooriumisse kanduvad setted. Samuti puudub võimalus kinnitada paate kai külge, kuna puuduvad paadikinnitusrõngad või paadikinnitustorud. Puuduvad ka vendrid, mis kaitseksid paate. Ohutuse mõttes puuduvad ronimisredelid, sadama sissesõidutee vajab süvendamist ja olemasolevad kaldakindlustused vajavad rekonstrueerimist. Kuna lähiümbruses sadamad puuduvad ja Kallaste sadamal on olemas väga head arengueeldused ning strateegiliselt soodne asukoht, otsustas Muhu Vallavalitsus ja volikogu jätkata Kallaste sadama rekonstrueerimist.

Sadama ehitamise käigus tekivad jäätmed süvendamisel ja erinevate rajatiste ehitamisel (ehitusmaterjalid, nende pakendid, teisaldatav pinnas). Süvendatud pinnas on kavas kasutusele võtta maismaal. Muude jäätmete puhul toimub nende kogumine konteineritesse, hoiustamine omal krundil ja regulaarne äravedu. Kavandatav tegevus ei oma jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale, kui järgitakse jäätmeseaduses kehtestatud nõudeid. Jäätmeid rajatavate ehitiste konstruktsioonides ei kasutata ning veekogusse muudel eesmärkidel ei paigutata.

Vee erikasutuse käigus toimuvad tööd ei põhjusta olulisi muutusi õhukvaliteedi osas antud piirkonnas. Vähene mõju ümbritsevale keskkonnale võib avalduda eelkõige seoses sadama ehitamisel kasutatava tehnikaga, kuid seda mõju ei saa pidada oluliseks.

Vee erikasutuse käigus tekib müra seoses süvendamise ning lainemurdja ehitamisel kasutatavate erinevate mehhanismide (ekskavaator, veoautod, ujuvsüvendaja jne) tööga, kuid mitte norme ületaval tasemel.

Vee erikasutuse käigus ei teki vibratsiooni, mis põhjustaks olulisi muutusi antud piirkonnas. Valguse, soojuse ja kiirguse reostust vee erikasutusega ümbruskonnale ei kaasne. Lõhnareostus on lühiajaline ning ehitustööde aegne ja valdavalt seotud ehitustööde käigus kasutatavate masinate diiselmootoritega.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole tegevus vastuolus teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega. Saaremaa Muhu vald, Kallaste küla Kallaste sadamaala detailplaneering on koostatud Kuressaare Kommunaalprojekt OÜ poolt (Kuressaare 2017). Detailplaneeringu koostamise aluseks on Muhu Vallavolikogu 19.04.2017 otsus nr 208 Kallaste küla Kallaste sadamaala detailplaneeringu algatamine ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise algatamata jätmine. Keskkonnaamet on nimetatud detailplaneeringu kooskõlastanud 30.11.2017 kirjaga nr 6-2/17/11920-4.

Sadama rekonstrueerimise käigus toimuv tegevus (süvendamine, tahkete ainete uputamine) võib tekitada avariisid ja tööõnnetusi. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas ei tohiks kõigi nõuete täitmisel tavapäraselt eelpool kirjeldatud tegevusi juhtuda ning tegemist on vaid hädaolukordadega. Avariide vältimiseks tuleb pidevalt ja korrektselt täita kõiki antud töödega seotud eeskirju ja ohutusnõudeid. Seejuures on eriti tähtis süvendaja meeskonna väljaõpe ja pidev treenitus käitumiseks avariijuhtumite korral.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

Kallaste sadam asub Saare maakonnas, Muhu vallas, Muhu saarel, Kallaste külas. Planeeritav ala hõlmab täielikult Kallaste-Ranna, katastritunnusega 47801:003:0297, pindalaga 4046 m², ja osaliselt Lautri kinnistut, katastritunnusega 47801:003:0318. Maa-ameti kaardirakenduse kohaselt ei jää sadamasse ja selle lähiümbrusesse kultuurimälestisi. Vee erikasutuse piirkonna koordinaadid on:

X	Y
1) 6 503 433,1;	456 622,5
2) 6 503 486,8;	456 671,4
3) 6 503 481,7;	456 705,8
4) 6 503 405,4;	456 693,9
5) 6 503 390,3;	456 666,5

Planeeritava ala (hõlmab ka mereala) ligikaudne suurus on 1,35 ha. Planeeringuala piirneb järgmiste maaüksustega:

läänest:

- 1) Palumäe (katastritunnus 47801:003:0111) 100% elamumaa;
- 2) Vanaranna (katastritunnus 47801:003:0552) 100% maatulundusmaa;

lõunast:

- 3) Koduranna (katastritunnus 47801:003:0192) 100% elamumaa;
- 4) Ranna (katastritunnus 47801:003:0218) 100% elamumaa.

Põhjast ja idast piirneb ala merega. Planeeringualas paikneb veel Korju-Ranna maaüksus (katastritunnus 47801:003:0109, 100% elamumaa), kus käesoleva planeeringuga tegevusi ei kavandata

Sadama planeeringuala on üldiselt tasase reljeefiga, varasema sadama rekonstrueerimise käigus on maaüksustele kuhjatud pinnasevallid. Olemasolevad pinnasevallid eemaldatakse edaspidi sadama rekonstrueerimistööde käigus. Planeeritav tootmismaa sihtotstarbega Kallaste-Ranna maaüksus on hoonestatud. Maaüksusel on riiklikku ehitisregistrisse kandmata mörrakuur (ehitisealune pind ca 191 m²) ja registrisse kantud sadamakai ning –bassein (ehitisealune pind 2268 m²). Planeeringualal tegutseb avaliku kasutusega väikesadam, mis on kantud sadamaregistrisse. Sadama pikaajaline rendiõigus on antud Muhu Vallavalitsusele. Sadamasse on Kalandusfondi toel rajatud uus kai ja slipitee ning sadamabassein on puhastatud setetest (sadama rekonstrueerimistööde I etapp).

Sadam ei asu kaitstaval alal, kuid sadama koosseisu kuuluv mereala paikneb Väinamere hoiualal (keskkonnaregistri kood KLO2000241), mis kuulub Natura 2000 võrgustikku Väinamere linnu- ja loodusala. Sadamaala läheduses on kaitstavatest elupaigatüüpidest inventeeritud elupaigatüüp loopealsed e alvarid (6280*). Samuti on planeeritava ala läheduses inventeeritud III kaitsekategooria taimeliigi hallkäpp levila. Väinamere hoiualal kaitstavate liikide mereelupaikasid planeeringualal inventeeritud ei ole.

Lähtuvalt looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 4 lg-st 3 on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. LKS § 32 lg 2 alusel on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Keskkonnaameti hinnangul on tegemist olemasoleva sadamakoha rekonstrueerimisega, mis ei ole vastuolus Väinamere hoiuala kaitse-eesmärkide saavutamise. Kuna aga hoiuala kaitse-eesmärgiks on muuhulgas merelise eluviisiga seotud linnud, siis tuleb rekonstrueerimistöödel rakendada abinõusid, mis välistaks negatiivse mõju linnustikule. Sadama rekonstrueerimisega kaasneb mürafooni tõus sadamas ja selle lähipiirkonnas, mistõttu ei ole rekonstrueerimistööd lubatud teha lindude pesitsemisperioodil (15. aprillist – 15. juulini).

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Sadama ehitamisel on potentsiaalseks mõjufaktoriks akvatooriumi süvendamine mahus kuni 6000 m³ ning lainemurdja ehitamisega seotud tahkete ainete uputamine mahus kuni 9500 m³. Kuna süvendatud pinnas võetakse kasutusele maismaal jääb ära kaadamisega seotud veekeskkonna mõjutamine. Kallaste sadama aluspinnaseks on paas ning süvendatava osa moodustab peamiselt muda. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole läheduses toimunud olulisi reostusi, mistõttu pole süvendatava pinnase saastetunnused eeldatavalt olulised või puuduvad.

Sadama süvendamise negatiivne mõju seisneb eelkõige vahetult süvendamise ajal vette paisatavates peentes setetes ning heljumi tekkes. Heljumi settimiskiirus vaiksete ilmadega oleneb peaaesjalikult süvendatavate setete lõimimisest. Suurema fraktsiooniga osakesed settivad kiiremini, väiksemad aeglasemini. Antud juhul on süvendatavas pinnases muda osakaal suur, seega olemas ka potentsiaalne võimalus suuremaks heljumi tekkeks ja levikuks sadama piirkonnas.

Sadama ümbruses asuvad kevadkuduräime kudealad. Kevadkududräim koeb sügavusel 3-8 m, veetemperatuuril 5-13 kraadi, optimaalne 10 kraadi. Räime mari on äärmiselt tundlik vees oleva hõljumi suhtes ning letaalseks võivad saada juba väikesed kogused setet marja pinnal. Lisaks räimele koevad antud piirkonnas ka teised rannikumeres tavalised liigid – ahven, tuulehaug jt. Kuna sadama akvatoorium on suhteliselt suletud ja väljavõetav pinnas paigutatakse maismaale, siis väga suurt ohtu heljumi levikule ei ole. Siiski on ettevaatusprintsibiist tulenevalt vajalik kehtestada kevadine veesiseste tööde keeld ajavahemikul 15. aprillist-15. juunini.

Süvendamise ja tahkete ainete uputamisega seoses kaasneb tavaliselt otsene põhjataimestiku füüsiline hävitamine, juhul kui süvendataval alal on põhjataimestik. Sadama akvatooriumis ja süvendataval alal, põhjataimestiku otsesed mõõtmisandmed puuduvad, kuid üldiselt on piirkonna põhjataimestik varieeruv. Süvendataval alal meres olulisi taimestiku elupaiku pole inventeeritud. Arvestades rekonstrueeritava sadama mastaape võrrelduna Väinamere mastaabiga võib väita, et mõju põhjataimestiku kooslustele on lokaalne ning lühiajaline. Üldjuhul taastub taimestik süvendatavate alade piirkonnas 2-3 aasta jooksul.

Kavandatavaid töid on võimalik teha ujuvsüvendaja või ekskavaatori abil. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole sadamate süvendamisel nimetatud tehnikaga tekkinud olukordi, mis võiksid kahjustada keskkonda. Mehaanilised kahjustused merepõhjakooslustele ja ka merepõhjale ei sõltu süvendaja tüübist.

Sadama süvendamine ja tahkete ainete uputamine taotluses toodud mahus ei mõjuta oluliselt rannikumeres väljakujunenud ja valitsevaid looduslikke tingimusi ega rannalähedasel alal hüdrodünaamilist režiimi, mis võiks põhjustada merepõhjal olulisi muutusi.

Vee erikasutusega seotud tööd on sobivate ilmastikutingimuste korral teostatavad lühikese ajaperioodi jooksul (ca 3-4 kuud), mistõttu on vee erikasutuse mõju kokkuvõttes lokaalne ning lühiajaline. Arvestades tööde mahtu, ning lokaalset mõju, lisaks ka vee erikasutusloas kehtestatavaid piiranguid seoses kalade kudeajaga ja lindude pesitsusajaga puudub vajadus vee erikasutuse järgse seire teostamiseks.

Lähiümbruskonnas võimalikku koosmõju avaldavaid planeeringuid teadaolevalt ei ole. Seega ei ole oodata kavandatava tegevusega seonduvat mõjude kumuleerumist ega koosmõjude esinemist, mis tooks kaasa negatiivse keskkonnamõju piirkonna keskkonnataluvust ületaval määral.

4. Eelhindangu järeldus

Keskkonnaameti hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, kuna:

- 1) kavandatav tegevus ei mõjuta kaitsealasid, kaitstavate liikide elupaikasid ega Natura 2000 võrgustiku ala;
- 2) eelhindamise tulemusena selgus, et taotletava tegevuse tulemusel ei teki olulist mõju veekeskkonnale sh linnustikule ja kalastikule, kui vee erikasutusega seotud töid ei tehta ajavahemikul 15. aprillist – 15. juulini;
- 3) eelhindamise tulemusena selgus, et taotletav tegevus ei ületata piirmäärasid müra, õhusaastatuse ja vibratsiooni osas;
- 4) eelhindamise tulemusena selgus olulise kumulatiivse mõju puudumine;
- 5) seega puudub kavandataval tegevusel eeldatavalt oluline keskkonnamõju.